

Streszczenie opinii Europejskiego Inspektora Ochrony Danych dotyczące mandatu negocjacyjnego do zawarcia umowy międzynarodowej w sprawie wymiany danych osobowych między Europolem a ekwadorskimi organami ścigania

(2023/C 199/05)

(Pełny tekst niniejszej opinii jest dostępny w wersji angielskiej, francuskiej i niemieckiej na stronie internetowej EIOD <https://edps.europa.eu>)

22 lutego 2023 r. Komisja Europejska wydała zalecenie dotyczące Decyzji Rady upoważniającej do rozpoczęcia negocjacji dotyczącej umowy między Unią Europejską a Republiką Ekwadoru w sprawie wymiany danych osobowych między Europolem a ekwadorskimi organami właściwymi do zwalczania poważnej przestępczości i terroryzmu.

Celem wniosku jest rozpoczęcie negocjacji z Republiką Ekwadoru w celu podpisania i zawarcia umowy międzynarodowej umożliwiającej wymianę danych osobowych między Europolem a ekwadorskimi organami właściwymi do zwalczania poważnej przestępczości i terroryzmu. W załączniku do wniosku określono wytyczne negocjacyjne Rady dla Komisji, tj. cele, która powinna ona osiągnąć w imieniu UE w trakcie tych negocjacji.

Przekazywanie danych osobowych zgromadzonych w ramach postępowań przygotowawczych i dalej przetwarzanych przez Europol w celu generowania danych wywiadowczych dotyczących przestępstw może mieć istotny wpływ na życie poszczególnych osób. Z tego względu umowa międzynarodowa musi zapewnić, aby ograniczenia prawa do prywatności i ochrony danych w odniesieniu do zwalczania poważnej przestępczości i terroryzmu miały zastosowanie wyłącznie w takim zakresie, w jakim jest to absolutnie niezbędne.

EIOD z zadowoleniem odnotowuje, że Komisja ustanowiła do tej pory – również na podstawie szeregu zaleceń zawartych w poprzednich opiniach EIOD w tej sprawie – dobrze ustrukturyzowany zestaw celów (Dyrektywy negocjacyjne) uwzględniających podstawowe zasady ochrony danych, które Komisja zamierza osiągnąć w imieniu UE w ramach międzynarodowych negocjacji mających na celu zawarcie umów w sprawie wymiany danych osobowych między Europolem a organami ścigania państw trzecich.

W związku z tym zalecenia zawarte w niniejszej opinii mają na celu wyjaśnienie i – w stosownych przypadkach – dalsze opracowanie mechanizmów zabezpieczeń i kontroli w przyszłej umowie między UE a Ekwadorem w odniesieniu do ochrony danych osobowych. W tym kontekście EIOD zaleca, aby w przyszłej umowie: wyraźnie określono wykaz przestępstw, w odniesieniu do których można wymieniać dane osobowe; przewidziano okresowy przegląd konieczności przechowywania przekazywanych danych osobowych, a także inne odpowiednie środki zapewniające przestrzeganie terminów; wprowadzono dodatkowe zabezpieczenia w odniesieniu do przekazywania szczególnych kategorii danych; zagwarantowano, że żadna zautomatyzowana decyzja oparta na danych otrzymanych na podstawie umowy nie zostanie podjęta bez umożliwienia osobie, której dane dotyczą, podjęcia skutecznych i znaczących działań; określono jasne i szczegółowe zasady dotyczące informacji, które należy udostępnić osobom, których dane dotyczą.

EIOD przypomina, że zgodnie z art. 8 ust. 3 Karty kontrola sprawowana przez niezależny organ jest zasadniczym elementem prawa do ochrony danych osobowych. W związku z tym EIOD zaleca Komisji, aby podczas negocjacji zwróciła szczególną uwagę na nadzór sprawowany przez niezależne organy publiczne odpowiedzialne za ochronę danych, posiadające skuteczne uprawnienia względem organów ścigania i innych właściwych organów Republiki Ekwadoru, które będą wykorzystywać przekazywane dane osobowe. Ponadto, aby zapewnić właściwe wdrożenie umowy, EIOD sugeruje również, aby Strony regularnie wymieniały się informacjami na temat wykonywania praw przez osoby, których dane dotyczą, jak również istotnymi informacjami na temat korzystania z mechanizmów nadzoru i dochodzenia roszczeń związanych ze stosowaniem umowy.

1. WPROWADZENIE

1. 22 lutego 2023 r. Komisja Europejska wydała zalecenie dotyczące Decyzji Rady upoważniającej do rozpoczęcia negocjacji w sprawie umowy między Unią Europejską a Republiką Ekwadoru o wymianie danych osobowych między Agencją Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania (Europol) a ekwadorskimi organami właściwymi do zwalczania poważnej przestępczości i terroryzmu ⁽¹⁾ („wniosek”). Do wniosku dołączono odpowiedni załącznik.
2. Celem wniosku jest rozpoczęcie negocjacji z Republiką Ekwadoru w celu podpisania i zawarcia umowy międzynarodowej umożliwiającej wymianę danych osobowych między Europolem a ekwadorskimi organami właściwymi do zwalczania poważnej przestępczości i terroryzmu. W załączniku do wniosku określono wytyczne negocjacyjne Rady dla Komisji, tj. cele, która powinna ona osiągnąć w imieniu UE w trakcie tych negocjacji.
3. W uzasadnieniu wniosku Komisja ocenia, że zorganizowane grupy przestępcze z Ameryki Łacińskiej stanowią poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa wewnętrznego UE, ponieważ ich działania są coraz bardziej powiązane z szeregiem przestępstw w Unii, w szczególności w dziedzinie handlu narkotykami ⁽²⁾. W wydanej w 2021 r. przez Europol ocenie zagrożenia poważną i zorganizowaną przestępczością w Unii Europejskiej („SOCTA”) podkreślono, że z Ameryki Łacińskiej do UE dostarczane są niespotykane dotąd ilości niedozwolonych środków odurzających, generując zyski w wysokości wielu miliardów euro, które są wykorzystywane do finansowania różnorodnych organizacji przestępczych (międzynarodowych oraz w ramach UE) oraz do osłabienia praworządności w UE ⁽³⁾.
4. Większość narkotyków skonfiskowanych w UE jest transportowana drogą morską, głównie w kontenerach morskich ⁽⁴⁾, i wysyłana do UE bezpośrednio z krajów produkcji oraz z sąsiednich krajów wyjazdu w Ameryce Łacińskiej, w tym z Republiki Ekwadoru ⁽⁵⁾. Na podstawie ilości kokainy przechwyconej w portach europejskich i w portach innych państw, a przeznaczonej do Europy, Ekwador (z przechwyceniem około 67,5 tony kokainy) w 2020 r. był – podobnie jak w ostatnich latach – jednym z głównych punktów wyjazdu ⁽⁶⁾.
5. W swoim dokumencie programowym na lata 2022-2024 Europol zaznaczył, że m.in. rosnący popyt na narkotyki i większa liczba szlaków przemytu narkotyków do UE uzasadniają potrzebę zacieśnienia współpracy z krajami Ameryki Łacińskiej ⁽⁷⁾. W związku z tym w grudniu 2022 r. Republika Ekwadoru została wpisana do wykazu priorytetowych partnerów Europolu, z którymi agencja może zawierać porozumienia robocze. W tym samym duchu Ekwador został uznany przez Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii (EMCDDA) za kluczowego partnera międzynarodowego w celu ograniczenia światowych dostaw kokainy ⁽⁸⁾.
6. Niniejszą opinię EIOD wydano w odpowiedzi na konsultacje przeprowadzone przez Komisję Europejską 22 lutego 2023 r. zgodnie z art. 42 ust. 1 rozporządzenia UE o ochronie danych. EIOD z zadowoleniem przyjmuje fakt, że skonsultowano się z nim w sprawie wniosku, i oczekuje, że odniesienie do niniejszej opinii zostanie uwzględnione w preambule do decyzji Rady. Ponadto EIOD z zadowoleniem przyjmuje odniesienie – w motywie 4 wniosku – do motywu 35 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/794 ⁽⁹⁾ („rozporządzenie o Europolu”), który przewiduje, że Komisja powinna mieć możliwość konsultowania się z EIOD również podczas negocjacji umowy, a w każdym razie przed jej zawarciem.

⁽¹⁾ COM(2023) 97 final.

⁽²⁾ Zob. pkt 2 wniosku.

⁽³⁾ Ocena zagrożenia poważną i zorganizowaną przestępczością w Unii Europejskiej: Negatywny Wpływ: infiltracja i osłabienie europejskiej gospodarki i społeczeństwa przez przestępczość zorganizowaną.

⁽⁴⁾ Europol i światowy handel kokainą, dostępne na stronie https://www.emcdda.europa.eu/publications/eu-drug-markets/cocaine/europe-and-global-cocaine-trade_en

⁽⁵⁾ Europol i światowy handel kokainą, dostępne na stronie https://www.emcdda.europa.eu/publications/eu-drug-markets/cocaine/europe-and-global-cocaine-trade_en

⁽⁶⁾ Rynek narkotykowy w UE: Kokaina, s. 24, dostępna na rynku narkotykowym w UE: Kokaina | www.emcdda.europa.eu

⁽⁷⁾ Dokument programowy Europolu 2022–2024, s. 150.

⁽⁸⁾ Rynek narkotykowy w UE: Kokaina, dostępna na rynku narkotykowym w UE: Kokaina, www.emcdda.europa.eu.

⁽⁹⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/794 z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie Agencji Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania (Europol), zastępujące i uchylające decyzje Rady 2009/371/WSiSW, 2009/934/WSiSW, 2009/935/WSiSW, 2009/936/WSiSW i 2009/968/WSiSW (Dz.U. L 135 z 24.5.2016, s. 53).

11. WNIOSKI

38. W związku z powyższym EIOD zaleca:

- (1) *aby przyszła umowa wyraźnie wykluczała przekazywanie danych osobowych uzyskanych w wyniku oczywistego naruszenia praw człowieka;*
- (2) *aby przyszła umowa wyraźnie określała wykaz przestępstw, w odniesieniu do których można wymieniać dane osobowe, oraz że przekazywane dane osobowe muszą być związane z poszczególnymi przypadkami;*
- (3) *aby przyszła umowa przewidywała okresowy przegląd konieczności przechowywania przekazywanych danych osobowych, jak również inne odpowiednie środki zapewniające przestrzeganie terminów;*
- (4) *zapewnienie wprowadzenia w przyszłej umowie zabezpieczeń przewidzianych w art. 30 rozporządzenia w sprawie Europolu;*
- (5) *zapewnienie, że środki bezpieczeństwa obejmują dane przetwarzane w miejscu przeznaczenia, jak również w trakcie tranzytu;*
- (6) *zapewnienie, że żadna zautomatyzowana decyzja podjęta na podstawie danych otrzymanych w związku z umową nie będzie miała miejsca bez możliwości skutecznej i znaczącej interwencji człowieka;*
- (7) *aby przyszła umowa określała jasne i szczegółowe zasady dotyczące informacji, które powinny być udostępniane osobom, których dane dotyczą;*
- (8) *aby w trakcie negocjacji Komisja zwróciła szczególną uwagę na projekt Dyrektywy 3(k) w sprawie nadzoru sprawowanego przez niezależne organy publiczne odpowiedzialne za ochronę danych, posiadające skuteczne uprawnienia wobec organów ścigania i innych właściwych organów Republiki Ekwadoru, które będą korzystać z przekazanych danych osobowych;*
- (9) *aby do celów takiego przeglądu umowy Strony regularnie wymieniały informacje na temat wykonywania praw przez osoby, których dane dotyczą, oraz istotne informacje na temat korzystania z mechanizmów nadzoru i dochodzenia roszczeń związanych ze stosowaniem umowy.*

Bruksela, 19 kwietnia 2023 r.

Wojciech Rafał WIEWIÓROWSKI
